

Kadavri so vsakdanji pojav

Onesnaženje v jamah Pregledali so jih 90, le 23 je čistih

KOČEVJE – Od 90 kraških jam, ki so jih v projektu **Life Kočevsko** pregledali jamarji, je bilo le 23 jam čistih. Še bolj je skrb vzbujajoč podatek, da ima več kot polovica onesnaženih jam odpadke, ki so jih ljudje vanje zmetali v zadnjih največ petih letih. Poleg drobnih komunalnih odpadkov ljudje v jame največkrat odvržejo mrhovino, med starejšimi tam odloženimi pa so tudi nevarni industrijski odpadki.

SIMONA FAJFAR

»Ne samo na Kočevskem, tudi po drugih krajih v Sloveniji velja, da so kraške jame ob cestah onesnažene,« pravi dr. Mitja Prelovšek z Inštituta za raziskovanje krasa, ki sodeluje v projektu **Life Kočevsko**. Projekt, vreden skoraj 2,3 milijona evrov, se je začel septembra 2014 in se bo končal februarja prihodnje leto, z namenom, da bi izboljšali habitatne razmere za pet močno ogroženih gozdnih ptic na Kočevskem – divjega petelina, gozdnega jereba, belohrbtega detla, triprstega detla in edini par orla belorepca, ki gnezdi ob jezeru v Kočevski Reki – in zelo ranljiv podzemni ekosistem, kjer je človeška ribica glavni indikator stanja podzemnih voda.

Zato so jamarji Jamarskega kluba Novo mesto v projektu, ki poteka na območju 14 občin – od Blok do Črnomlja in od Kostela do Žužemberka – pregledali 90 jam, ki naj bi bile najbolj onesnažene. »Šest jam smo očistili, do desetih pa smo omejili dostop z zemeljskimi nasipi ali pa smo zaprli dostop v jamo z mrežo,« pravi dr. Mitja Prelovšek.

Med odpadki je zelo veliko mrhovine, predvsem v predelih, kjer sta razširjena kmetijska dejavnost in lovstvo. Del odpadkov verjetno pripada tudi krivolovcem, saj so v jamah našli tudi kadavre živali, ki so jim odrobili le rogove. Teh jam jamarji, ki so zadolženi predvsem za raziskovanje jam, ne pa za čiščenje, niti ne poskušajo očistiti, ker je takšno delo zelo nevarno. Našli so tudi industrijske odpadke, kot so, recimo, melaminske smole, vendar so ti odpadki starejši.

»Aktivnih jam, kjer so odpadki stari manj kot pet let, je več kot

polovica,« pravi dr. Prelovšek, ki ocenjuje, da je to zelo veliko, saj je sistem odvoza odpadkov po občinah urejen in tudi zavest ljudi naj bi se od sedemdesetih let, ko se je začelo ozaveščanje o nevarnostih odlaganja odpadkov v naravi, spremenila. Suzana Levstek iz občine Kočevje, ki koordinira projekt, pravi: »Pretresljivo je, da v 85 odstotkih primerov še vedno zasledimo odpadke, stare manj kot deset let, v 75 odstotkih stare manj kot pet let, v 43 odstotkih onesnaženih jam pa odpadki niso starejši od enega leta!«

»Odpadki so vizualno moteči, vendar je hujše onesnaževanje vode, ki ga na pogled ne zaznavamo,« pravi dr. Prelovšek. Andrej Hudoklin z novomeškega zavoda za **varstvo narave** pa dodaja, da so jame samo en segment, povezan z ohranjanjem **habitatov** človeške ribice. Za ohranitev te naše izjemne naravne posebnosti bi morali doseči spremembe pri urejanju prostora, komunalni, kmetijstvu in tudi na področju zakonodaje.

ONESNAŽENA VSAKA DESETA JAMA

V Sloveniji imamo okoli 13.000 kraških jam, ki pa tudi zaradi velikega števila niso popisane. »Ocenjujemo, da je vsaka deseta jama onesnažena,« pravi dr. Mitja Prelovšek, ki dodaja, da so jamarji, ki so prostovoljci, od sedemdesetih let, predvsem pa po osamosvojitvi Slovenije, očistili vsaj 130 jam, še verjetneje pa okoli 160.

Prva naloga jamarjev je raziskovanje, ne čiščenje jam. FOTO TOMAŽ GRDIN